

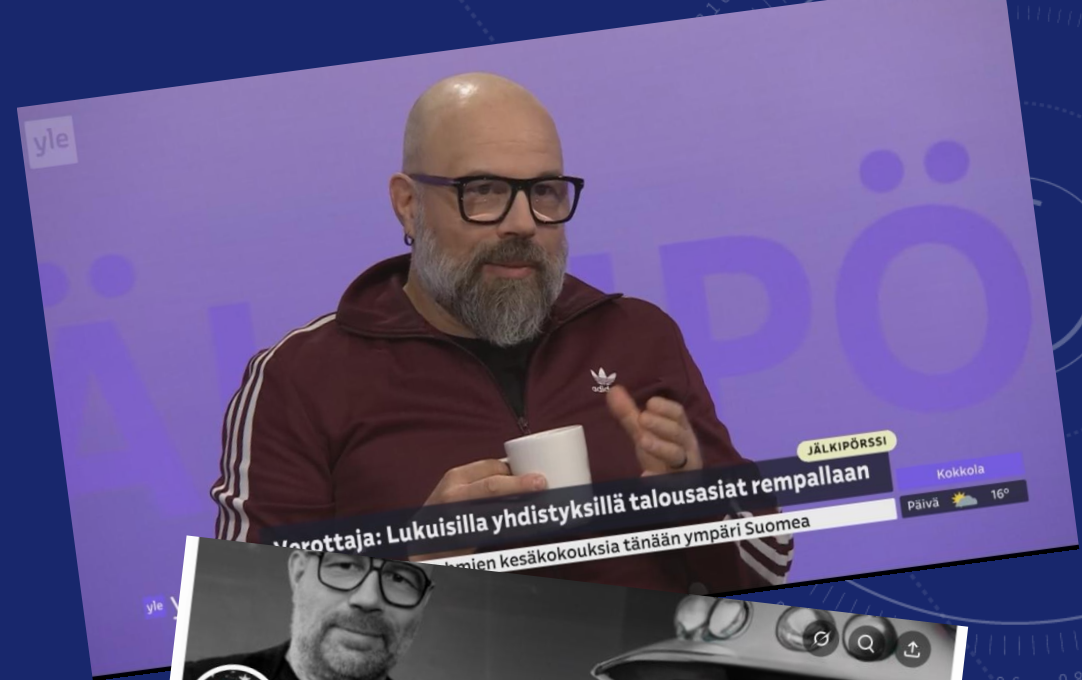
4 PERUSASIAA JA 5 POINTTIA JULKISEN SEKTORIN TUOTTAVUUDESTA

HEIKKI PURSIAINEN 9.12.2025

MINUSTA

- Toipuva ekonomisti, väitellyt ekonometriasta
- Tutkijanhommissa lähtemisen jälkeen kirjava ura tiedolla vaikuttamisen parissa: ajatuspajassa, journalistina / mediayrittäjänä, konsulttina
- Kirjailija, kolumnisti ja eräänlainen someinfluensseri
- B-listan mediapersoona
- Nyt Helsingin kaupungilla tutkimusjohtajana (tänään esittämäni näkemykset omiani)

NELJÄ PERUSASIAA

PERUSASIA 1: MITÄ TUOTTAVUUS ON?

- Karkeasti tuottavuus on tuotosten arvo jaettuna käytetyillä panoksilla
 - **Tuotokset** ovat niitä asioita joita tuotetaan: aaltopeltiä, terveystalvveluita, tukanleikkuita
 - **Panokset** ovat niitä asioita, joita tuotosten tuottamiseen tarvitaan – työtä, koneita ja laitteita jne.
- Jakajana on joskus kokoelma erilaisia panoksia, joskus pelkkä **työ**
 - Riippuu käytetystä tuottavuuskäsitteestä
- Tämän esityksen kannalta asialla ei ole juuri merkitystä, joten puhun **työn tuottavuudesta** yksinkertaisuuden vuoksi

$$\text{työn tuottavuus} = \frac{\text{tuotoksen arvo}}{\text{työn määrä}}$$

PERUSASIA 2: JULKISEN SEKTORIN TUOTTAVUUS ON VAIKEA JUTTU

- **Yrityksen tuottavuus** on suoraviivainen asia
 - Jos yritys myy 100 000 eurolla aaltopeltiä sen tuotosten arvo on 100 000 euroa
 - Työn tuottavuus on tämä jaettuna työtuntien määrällä

- Keskeistä: **markkinahintojen** olemassaolo
 - Hinta x tuotosten määrä = tuotoksen arvon
- Mutta mikä on **peruskoulutuksen** arvo?
 - Määrittämiseen ei voida käyttää hintoja, koska niitä ei ole!
- Asiat menevät vielä vaikeammiksi kun puhutaan vaikka **lainvalmistelun, kaavoituksen** tai **maanpuolustuksen** arvosta

$$\text{työn tuottavuus} = \frac{\text{tuotoksen arvo}}{\text{työn määrä}}$$

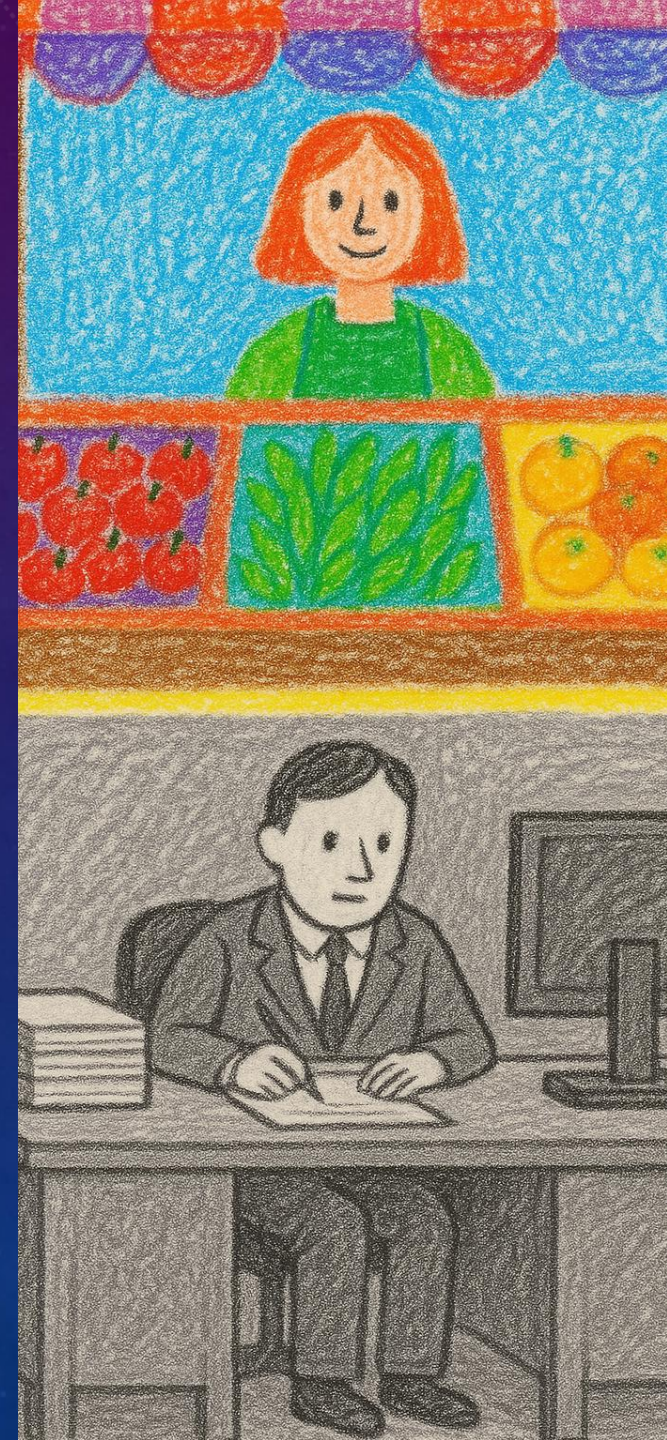
PERUSASIA 3: KAIKKI LASKETAAN

- Markkinoita ei siis ole – eikä hintoja
 - Julkisen sektorin tuotosten arvoa joudutaan arvioimaan jotenkin muuten
 - Tilastoja laadittaessa käytetään usein kustannuksia hintojen sijasta
 - Tästä seuraa erilaisia tulkinta- ja muita ongelmia
- Jos tuotoksen arvoa halutaan oikein tosissaan mitata tarvitaan **kustannus-hyötyanalyysi**
 - Kuinka paljon ihmiset olisivat olleet valmiita maksamaan terveyspalvelusta, sillasta, turvallisista kaduista jne.
 - Ei ole helppoa, mutta mahdollista
- HUOM! Keskeinen ero verrattuna yrityksen kirjanpitoon
 - Yritys on kiinnostunut vain **omista voitoistaan**
 - Valtio on kiinnostunut **kaikkien hyvinvoinnista**

PERUSASIA 4: ASIAT EIVÄT OLE VAIKEITA SATTUMALTA

- Jos toiminnan tuotos on helppo mitata, ei yleensä ole mitään syytä antaa sitä julkisen sektorin tuotettavaksi!
 - Tuotanto voidaan jättää markkinoiden tehtäväksi!
- Julkisen sektorin asiat ovat **vaikeita mitata, koska vaikeasti mitattavat asiat on annettu julkisen sektorin tuotettavaksi**

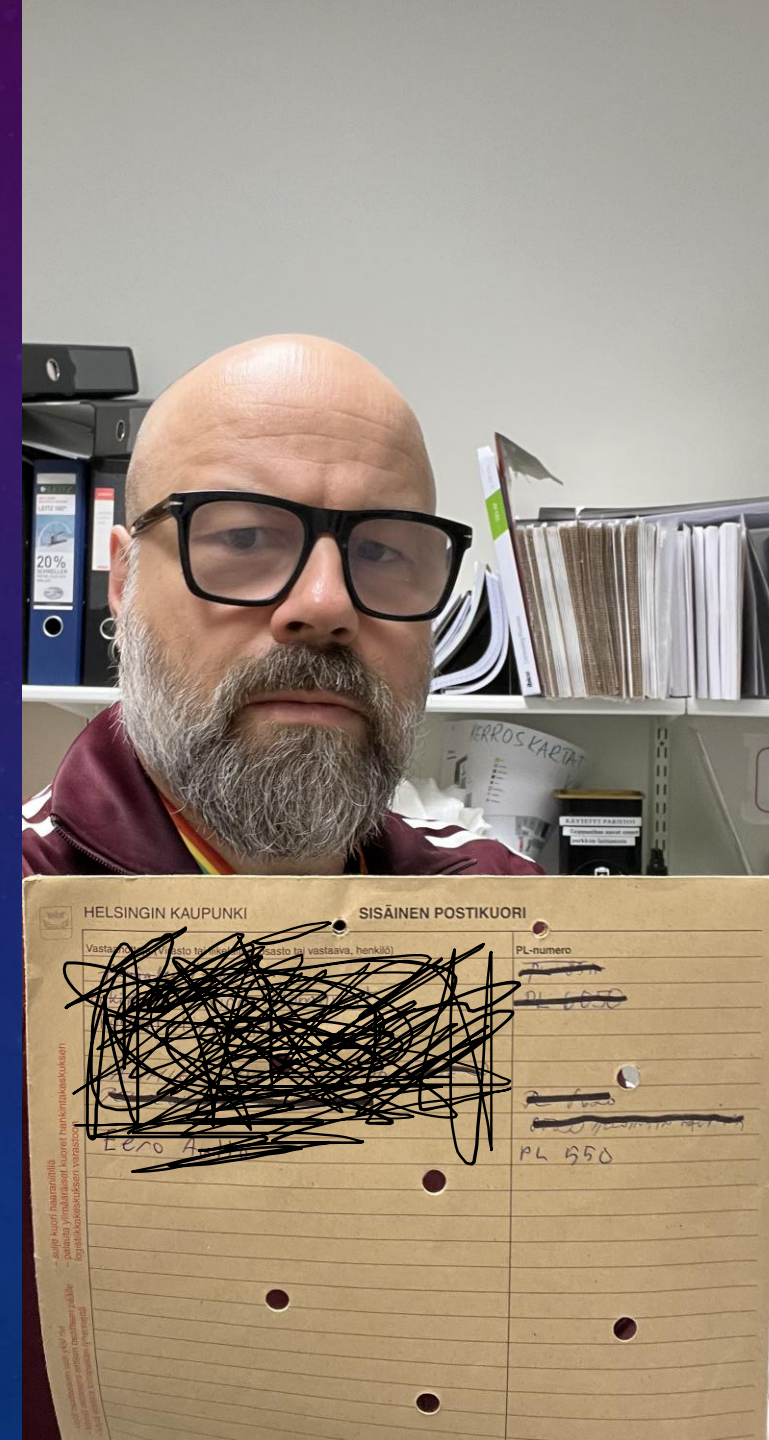
→ **Julkinen sektori on aidosti erilainen ja tekee erilaisia asioita kuin yksityinen sektori**

VIISI POINTTIA

POINTTI 1: KANNATTA A TEHOSTAA

- Onko julkisella sektorilla tehottomuutta?
 - Totta kai! Kuva liittyy
- Jokainen julkisella sektorilla työskennellyt tietää byrokraattiset helmasynnit
- Vanhentuneet järjestelmät, hankkeet, itseään työllistävät organisaatiot, hierarkiat jne.
 - Nämä ovat seurausta julkisen toiminnan erityislaadusta
 - (Toki osa vaivaa myös yksityisiä korporatioita)
- Kun julkisia varoja käytetään, aina pitää pyrkiä niiden tehokkaaseen käyttöön
- Nuuka tehottomuuden metsästys on sekä poliitikkojen että valveutuneiden kansalaisten velvollisuus!

POINTTI 2: KIKKAPUSSIA EI OLE

- **MUTTA** julkinen sektori on oikeasti erilainen – monien poliitikkojen rakastamat ihmelääkkeet eivät toimi
 - "Kulttuurin muuttaminen, kannustinjärjestelmät, johtamisopit, byrokratian vähentäminen, hallinnon keventäminen"
- Ne eivät ota huomioon julkisen sektorin erityislaatua
 - Se pakottaa esimerkiksi motivoimaan ja valvomaan ihmisiä eri tavalla kuin yksityisellä puolella
 - Byrokratia, virkahenkilöetiikka jne.
 - Julkisella sektorilla on paljon työntekijöitä, jotka ahertavat suhteellisen pienellä palkalla koska ajattelevat työn olevan merkityksellistä
- Tehostaa siis pitää, mutta tämä on enemmän **normaalia johtamista ja arkityötä**
 - miljardien ja miljardien tehostaminen on haihattelua
 - (tekoäly- ja robottivarauma)

POINTTI 3: SÄÄSTÄMINEN TARKOITTA USEIMMITEN ETTÄ TEHDÄN VÄHEMMÄN

- Kikkapussia ei siis ole
 - Säästäminen tarkoittaa, että pitää tehdä vähemmän asioita
 - Merkittävä säästäminen tarkoittaa, että pitää tehdä merkittävästi vähemmän asioita
- Säästäminen edellyttää **asioiden panemista tärkeysjärjestykseen**
 - “tehostaminen”, “hallinnon keventäminen”, “enemmän vähemmällä” eivät riitä
- **Säästäminen on luopumista**

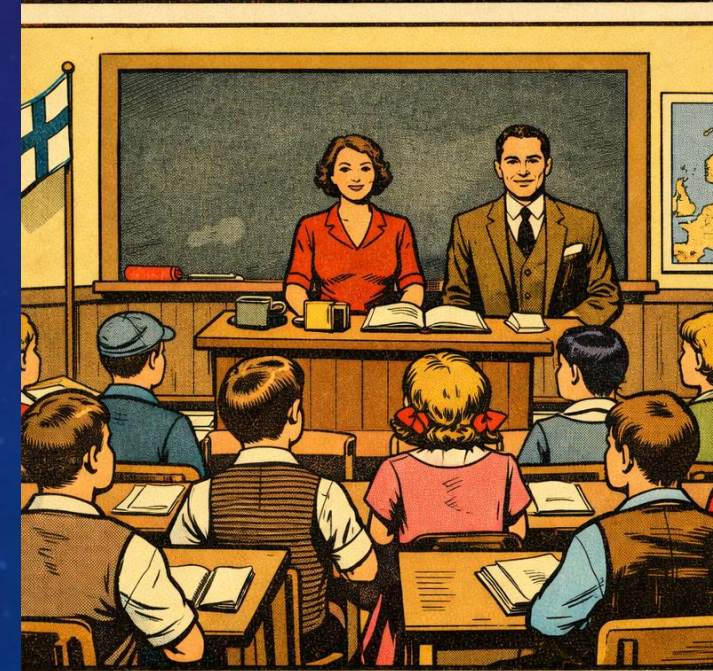
POINTTI 4: JOSKUS JULKISELLA SEKTORILLA TEHDÄÄN ISOJA JUTTUJA PIENELLÄ PORUKALLA

- Palvelutuotannon lisäksi julkinen sektori tekee paljon asioita, joissa aika pienellä porukalla (panoksilla) tehdään isoja asioita
- Sattumanvaraisia esimerkkejä:
 - Lainvalmistelu
 - Kaavoitus
 - Sääntelyn toimeenpano
 - Koulutuksen suunnittelu, opetussuunnitelman laatiminen jne.
 - Investointien suunnittelu
- Kannattaa miettiä, kiinnittääkö näissä hommissa katseen panoksiin vai tuotoksiin
 - Muutaman henkilötyövuoden säästö on mikroskooppinen verrattuna paremman sääntelyn ja valmistelun hyötyihin!
 - Tämäkin vinkki syytä pitää mielessä, kun säästökuuria ¹² pannaan toimeen

POINTTI 5: TUOTTAVUUSMITTARI VAI VAIKUTUSARVIO?

- Erilaiset julkisen sektorin tuottavuusmittarit ovat muun muassa mittausongelman vuoksi vaikeasti tulkittavia
- Erilaisten indeksien ja muiden tunnuslukujen muutosten seuraaminen on rajoitetusti hyödyllistä
 - Tulkintaongelma
 - Etäinen yhteys päätöksentekoon
- Usein on tärkeämpää pohtia tehtyjen tai suunniteltujen päätösten vaikutuksia tuotokseen
 - Parantaako lisäopettaja tuloksia?
 - Lisääkö aktivointitoimenpide työllistymistodennäköisyyttä?
 - Miten pysäköintinormin muuttaminen vaikuttaa asuntotarjontaan?
- → Vaikutusarviointi joskus parempi tapa mitata toiminnan tuloksia kuin perinteinen tuottavuusmittaus

KIITOS

